

STORTINGET

Representantforslag 169 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski

Dokument 8:169 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Nicholas Wilkinson, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om tiltak for å få torsken tilbake til Oslofjorden

Til Stortinget

Bakgrunn

Havforskningsinstituttet (HI) har flere ganger kommet med alarmerende rapporter om kysttorskebestanden. Det er de siste 20 årene at nedgangen i kysttorskebestanden har vært størst. Oppsummering av flere rapporter og av siste resultater finnes i Havforskningsinstituttets rapport i Fisken og havet nr. 4/2016. Mens forskerne har advart i snart 10 år, blir ingen vesentlige vernetiltak innført av fiskerimyndighetene.

Det er slett ikke bare forskerne som ser utviklingen. Både yrkesfiskere og fritidsfiskere har registrert nedgangen år for år. Å få torsk på kroken, innenfor lovlig fangststørrelse, er nå blitt en sjeldenhet. Under fjorårets havfiske-NM utenfor Holmestrand, hvor 120 av landets beste fiskere var samlet i to dager, var største torsk 1,2 kg, og det meste av fisken de fikk, var makrell.

Det er en tragisk utvikling, ikke minst for alle dem som elsker sportsfiske, det å få sin egen fisk til egen gryte. Ved Oslofjorden gjelder nok det hundretusener av mennesker.

Ifølge HI-rapporten har en torsk i Oslofjorden bare 33 pst. sjanse for å overleve ett år. I store områder utgjør fiske godt over halvparten av dødeligheten. Dette er klare og alvorlige tall fra HI.

Det nytter

Havforskningens rapport viser til analyser av merking-gjenfangstdata fra ca. 10 000 torsk merket langs kysten av Aust-Agder, fra Lillesand i vest til Risør i øst i perioden 2005–2013 har nylig vist at kyst- og fjordtorsk opplever svært høy dødelighet. Gjennomsnittlig årlig fiskedødelighet i perioden var 66 pst. av samlet årlig dødelighet for torsk større eller lik 40 cm, og 42 pst. av samlet årlig dødelighet for mindre torsk. I noen år stod fiske for nærmere 100 pst. av samlet dødelighet for større torsk.

Økt overlevelse i et bevaringsområde for hummer har ført til økt mengde av større torsk. Dette tilsier at mengden fisk i gytemoden alder også har økt år for år.

Forbud mot faste redskaper (garn, ruser, teiner) utenfor forskningsstasjonen Flødevigen, i forbindelse med opprettelse av et bevaringsområde for hummer i 2006, førte også til en lokal restaureringseffekt med bestandsøkning for torsk og økning i gjennomsnittsstørrelse.

Hvem beskatter kysttorsken?

Forskning viser at miljøforholdene for marint liv har endret seg de siste årene. Vannet har utvilsomt blitt varmere, og sørlige arter har fått utvidet sin forekomst nordover. Dette sammen med mulige eutrofieringstendenser (gjødseffekter fra næringsstoffer i utslipp) kan være én av årsakene til at torsken har problemer. Men mye tyder på at det først og fremst er overbeskatning som er grunnen til den katastrofale tilbakegangen av kysttorsk.

Merke-gjenfangst-studiene gjort av Havforskningen har også blitt brukt til å analysere fiskedødelighet i

fritids- og yrkesfisket. Rapporten fra 2017 sier dette om faktorene som beskatter torsken:

Årlig overlevelse av torsk ble estimert til 33 pst. (dvs. en årlig dødelighet på 67 pst.)

Fritidsfiske med stang og snøre stod for 33,7 pst. av total dødelighet

Yrkesfisket stod for 15,1 pst. av total dødelighet

Faste redskaper i fritidsfisket stod for 6,8 pst. av dødeligheten

Samlet fiskedødelighet utgjorde 55,6 pst. av total dødelighet, mens naturlig dødelighet utgjorde 44,4 pst. av total dødelighet.

Basert på at fritidsfisket utgjør et større beskatningstrykk på kystnær torsk enn rekestrålere, og at en høyere andel av torsken i fritidsfisket er fjordtorsk, betyr dette at fritidsfisket utgjør en større trussel mot fjordtorskbestandene enn rekestrål. Men begge faktorer er vesentlige.

Rekestrål

Det er i dag ikke påbud om bruk av rist ved trålfiske etter reker og sjøkreps innenfor 4 n. mil. Ut fra den kunnskap en har om kysttorskens fordeling, er imidlertid sannsynligheten for fangst av kysttorsk større her enn lengre ute fra kysten. Bruk av rist bør derfor bli innført også ved fiske innenfor 4 n. mil hele veien rundt kysten – fra Stad til svenskegrensa.

Tidligere forslag om et slikt påbud har møtt kraftig motstand fra næringen, og hovedinnvendingen har vært at det ville medføre store håndteringsproblemer ved bruk av rist på de mindre fartøyene som ofte fisker innenfor 4 n. mil. Flere mindre fartøy bruker imidlertid rist på frivillig basis allerede i dag, og det gjøres et godt arbeid med videreutvikling av den såkalte «Hvaler-rista» tilpasset disse mindre fartøyene.

Rekestråling har en annen stor negativ effekt. Det er godt dokumentert at bunnstråling har ødelagt eller fundamentalt endret havbunnen i store deler av fiskeriområdene. Grunne deler av Nordsjøen er for eksempel trålt «tusenvise av år tilbake» til en grustaklignende tilstand.

Østersbanker, korallformasjoner (myke koralldyr, sjøtrær, sjøfjær) og alt annet av levende tre-dimensjonal struktur er borte og må restaureres dersom man ønsker å få tilbake den økologiske funksjonen til slike habitater (<https://www.wur.nl/en/article/Restoration-of-European-flat-oyster-reefs-in-the-North-Sea-and-Wadden-Sea.htm>).

Det vises også til FN-rapporten «In dead water», som også inkluderer konsekvensene av bunnstråling (som ble publisert av UNEP og GRID-Arendal i 2008, <https://www.grida.no/publications/228>).

Det er derfor ganske åpenbart at stråling i hvert fall må forbys der de relativt konsentrerte gyteområdene er kartlagt.

En rekke forslag til tiltak er oppsummert i Havforskningsinstituttets rapport fra 2016:

«Hele kysten (Stad til svenskegrensen):

1. Innføre obligatorisk påmeldingsordning til fritidsfiske (hvor også redskap oppgis) og etablere et overvåkningsprogram for estimering av landinger i fritidsfisket.
2. Vern av dokumenterte gyteområder for kysttorsk. Gytefelt vil bli definert ut ifra verdisetting (i henhold til naturtypekriteriene) og det må iverksettes en prosess for å komme frem til et forslag om hvilke kategorier av gytefelt som bør prioriteres.
3. En arbeidsgruppe nedsettes for å definere fjordlinjer. Innenfor fjordlinjene foreslås følgende tiltak:
 - a. Yrkesfiske: Fartøystørrelse maks 11 meter. Generelt påbud om bruk av sorteringsristi trålfiske etter reke- og sjøkreps, også innenfor 4 n. mil. I områder med påkrevd vern av større torsk, bør forbud mot bruk av oppsamlingspose over ristutslippet innføres.
 - b. Fritidsfiske: Redskapsmengde maks 150 meter garn, maks 5 ruser/teiner med flukttåpninger/fluktpaneller.
4. Tillate og oppfordre til økt jakt på mellomskarv, særlig i området Telemark-Østfold. Fortsette jevnlig tellinger av skarv inkl. diettanalyser. NINA har et noe større materiale som ventes opparbeidet i 2017.
5. Det er et behov for mer kunnskap om diettssammensetningen til flere arter i kyst- og fjordøkosystemene for å kunne kvantifisere interaksjoner og endringer i økosystemene
6. Det synes som om det har skjedd et regimeskifte (ref. kapittel 2.1) ved at langvarig økning i temperatur og eutrofiering har ført til en tilstand med betydelig redusert produktivitet av 42 kritisk viktige byttedyr for torskeyngelen. Dette vil være viktig å følge opp med hensyn på kunnskapsbehov.
7. Behov for bedre spesifisering 'norsk teinenorm' inklusiv flukttåpninger/paneller (80millimeter) i ulike ruse-/teinetyper
8. Følgende forslag til tiltak fra 'Fiske i Sør'-rapporten, <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fkd/vedlegg/rapporter/2013/fiskesor.pdf>, vurderes som viktige for gjenoppbygging av kystnær torsk:
 - pkt. 4. Rapporteringsplikt (yrkesfiskere) av fangst innenfor/utenfor grunnlinje/ fjordlinje
 - pkt 7. Innføring av flukttåpninger i rusefisket etter torsk (80 mm.)
 - pkt 15. Foreslår fredning av gyteområder for kysttorsk.
 - pkt 17. Garnforbud for fritidsfisket på grunt vann (25 meter) i perioden juni–juli.
 - pkt 29. Sel og skarv, diskutere dette opp mot kunnskap om naturlig dødelighet

Ekstraordinære tiltak Telemark-Østfold:

1. Generelt forbud mot fiske av torsk innenfor definerte fjordlinjer
 - a. Forbud mot garnfiske innenfor definerte fjordlinjer
 - b. Påbud om at torsk som blir fanget på krokredskaper og i ruser/teiner skal slippes ut igjen
2. Straks utvide jakttiden på skarv, og oppfordre til økt jakt innenfor totalkvote

3. Nedsette en arbeidsgruppe som jobber med langsiktige tiltak for bærekraftig forvaltning av kystressene.»

Riksrevisjonen med kritikk

I Riksrevisjonens rapport om undersøkelsen av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak, Dokument 3:9 (2016–2017), sies det bl.a.:

«Fiskeridirektoratet vurderer at tilstanden til kysttorsk er dårlig. Bestandene av kystbrisling og kysttorsk er ikke regulert med egne kvoter, og forslag om strengere reguleringer er bare delvis fulgt opp av departementet.»

Enda mer forskning?

Havforskningen har lenge pekt på mulige tiltak for Oslofjorden. Men svært lite er blitt gjennomført av forslagene. I stedet startes det enda mer forskning. Det nye forskningsprosjektet «Krafttak for kysttorsken», som blant annet nasjonalparkene Færder og Ytre Hvaler står bak, er bra og må støttes, men det som nå trengs, er øyeblikkelige tiltak. Da er de klare anbefalingene fra Havforskningsinstituttet et bra sted å begynne, i tråd med prinsippet om adaptiv forvaltning der man iverksetter tiltak basert på beste tilgjengelige kunnskap, og justerer tiltak dersom forvaltningsmålene ikke blir nådd.

Forslaget til vedtak reflekterer at både næringsfiskere og fritidsfiskere må gi en del i krafttaket for å få opp igjen bestanden av kysttorsk. Oslofjorden er i tillegg helt spesiell i forhold til alle andre fjorder pga. stor befolkningstetthet i omlandet. Hundretusener av mennesker bruker fjorden aktivt, og mange har fritidsfiske som rekreasjon. Det er viktig for trivsel og folkehelse. Fri ferdsel på sjøen og tilgang til fiske er viktig for allemannsretten,

og det tas her avstand fra HIs punkt om en påmeldingsordning og registrering av redskap for fritidsfiskere som bruker snøre og stang.

Kun et fåtall yrkesfiskere er aktive i indre fjord (fra foreslått kystlinje og innover). Det dreier seg trolig om 6–7 reketrålere som delvis tråler her.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen raskt iverksette tiltak for å redde bestanden av kysttorsk i Sør-Norge med utgangspunkt i tiltakene fra Havforskningsinstituttets anbefalinger om reguleringstiltak (Fisken og havet nr. 4/2016), med unntak av punktet om obligatorisk påmeldingsordning for fritidsfiskere. Tiltakene må inkludere:
 - a. Gyteområdene som er kartlagt i angjeldende rapport, fredes mot alt fiske.
 - b. For indre Oslofjord defineres ei fjordlinje Slagentangen–Larkollen. Innenfor denne (inklusive Drammensfjorden og Holmestrandsfjorden) skal det være forbud mot alle faste eller stående redskaper beregnet på fiskefangst. Av fritidsfiske skal kun fiske med snøre og stang være tillatt, og fanget torsk skal slippes ut igjen.
 - c. All bunntråling forbys.
2. Stortinget ber regjeringen om at en evaluering av tiltakene for å redde bestanden av kysttorsk i Sør-Norge skal gjøres etter 5 år og rapporteres til Stortinget på egnet måte.

15. mars 2018

Arne Nævra

Torgeir Knag Fylkesnes

Lars Haltbrekken

Nicholas Wilkinson

Freddy André Øvstegård

Kari Elisabeth Kaski

